

Erik Siælandsfars Fødselsaar.

Siden sidst har Th. Hauch-Fausbøll gjort et særdeles smukt Fund til Stralsund og ikkun alt for nøjsom ladet dets Fremlæggelse i P. T. (S. 170) munde ud i et Haab om at naa Enighed med mig. Vor Uenighed hidtil galdt Aartiet for Erik Siælandsfars Fødsel, som ret afgjørende for Muligheden af at skænke Valdemar Atterdag denne Søn. Sin Mening om det har H.-F. endnu ikke stillet klart frem for nogen. Det af ham fremdragne Stralsunds-brev giver dog nogle Vink om Erik S.s Alder.

I Følge dette Brev har Erik S. siddet 1364 som fast Høvidsmand paa Søborg og været sendt til Stralsund for sammen med Henning Podebusk og andre Dignitarer at føre Rigets vigtige Forhandlinger med Hansestædernes Forbund. Men ingen kan faa H.-F., efter hans eget Udsagn, til at tro, at Kongen har overladt selv et blot midlertidigt Hverv som Slotshøvidsmand til en ung Adelsmand under 30 Aar; følgelig maa han mene Erik S. født senest 1334. For at faa ham gammel og vis til at være Rigets Dignitar i dets særdeles vigtige Forhandlinger, vil jeg gjerne skyde hans Fødsel endda mindst et Par Aartier længere tilbage, til allersenest 1314. — Men hans foregivne Fader Valdemar Atterdag »maa være født o. 1320« (Kr. Erslev). Baade H.-F. og jeg maa i Enighed søge os om efter en anden Fader til Erik S.

Erik Siælandsfar var rimeligvis født i Kongeslægten, hvis Leopard, som nu paavist, var hans Vaabenmærke. Inden for den er der flere at vælge imellem, og kun efter Tid og Lejlighed kan jeg bedst opfatte ham som en naturlig Søn af Valdemar den Fjerde, der kan have vedkendt sig ham i at give ham sin Faders (Drengens Farfaders) Navn Erik, og som isøvrigt var Hertug af Sønderjylland og fra 1297 til sin Død 1312 deltog flittig i Danehofferne. Erik S. kan meget vel være en Frugt af et af disse, — dette være hensat her paa Maa og Faa (og uden nogen Selvovervindelse, da jeg aldrig har hentet noget som helst Argument ud fra A. Thiset's Formodning om forvexlede Vaabenmærker, hvilken kun foreligger som Vidne om denne udmærkede Forskers utrættelige Arbejde med at søge Sandhed bag Sagnene).

Hartad fortryllet er jeg af den uventede Støtte, som Stralsunds-brevet giver mit paa Maa og Faa udkastede Levnedstrids med Erik S.s Krigerbane og Død o. 1366. Det kan nu udfyldes derhen: Erik Siælandsfar, født o. 1300, muligvis naturlig Søn af Hertug Valdemar den Fjerde, tjente under Marsk Peder Vendelbo ved Overtagelsen af Hammershus o. 1. Sept. 1325 og lodes ved Marskens Bortfærd tilbage som midlertidig Styre paa denne Borg, hvilken han tre Fjerdingaar derefter paa Kongens Bud oplod for Ærkebiskop Carl; giftede sig ind paa Oreby og fik en Datter Bodil som Arving til dette Gods; indgik nyt, barnløst Ægteskab med Margrete Jakobsdatter til Høst, blev Ridder og Høvidsmand paa Søborg og deltog Juni 1364 i Rigets Forhandlinger med Hanseforbundet i Stralsund; døde inden 1369.

De hidtil rejste Indsigelser synes mig lidet holdbare. At en Mand paa sine ældre Dage faar sig en ny, yngre — ikke Fader, men — Svigerfader, er kendt fra gamle Kong Davids Tid. At Søborg ligger nærmere ved Gurrehus, end Hammershus gjør, er en rent geografisk Sandhed. Rent geografiske ere dog ikke Navne som Siælandsfar, Vendelbo, Fausbøll, Zahrtmann, — de ere tillige gode Særnavne. At man inden sit fyldte 30. Aar kunde sidde som Slotsherre paa Hammershus og tillige — hvad Erik S. aldrig var — som Lensmand for hele Bornholm, er vitterligt fra Frederik den Andens Kongetid. Arild Huitfeldt havde god Rede paa adskilligt, dog næppe paa sine Forfædre i det Led, hvor han havde 128 saadanne; her maatte han bygge paa en usikker Overlevering af et kvart Aartusinds Ælde. Navnet Tove var intet Fællesnavn for Kongefriller, og det peger bort fra det vendisk-plattyske Lante Rygen op mod nordligere Lande; det er kendt fra Aar 1000, da Skaane-

jarlen Strudharalds Datter Tove sad som Sigurd Kaabes Husfrue paa Landet Bornholm.

At det kan svie i Hjertet at skulle bruge Historiens Strengthed mod Fædrenes kæreste Sagn, veed jeg for vist, selv om deres digteriske Skønhed intet Skaar lider derved. Kan Th. Hauch-Fausbøll, uholdt af Gurre-sagnene, lægge et bedre historisk hjemlet Aarti for Erik Sjællandsfars Fødsel, end det her er søgt givet, vil det fryde mit Hjerte. Det maa altid være de historiske Vidnesbyrd, som hjemle Sagnene, — den modsatte Vej er spærret.

M. K. Zahrtmann.

Dr. Zahrtmann og jeg er kommen hinanden lidt nærmere. Doktoren vil nu give Erik Sjællandsfar Plads i Kongeslægten, men i en anden Gren end jeg, idet han kan tænke sig ham som en Søn af Hertug Valdemar IV. og opkaldt efter dennes Fader Hertug Erik. Ja! Det kunde han naturligvis meget godt være, men der er blot det lille aber ved Sagen, at det ikke staa i Slægtbøgerne; her siges han at være Valdemar Atterdags og Tovelilles Søn. Det er ikke et Sagn, men en Oplysning, der maa have en Kilde, som vi nu ikke kender. Jeg har fremsat Formodningen om, at Kilden er den mundtlige Overlevering, og Slægtsleddene er ikke flere, naar man tæller dem i opstigende Linje, end at det er muligt, at en saadan Oplysning kan være gaaet fra Mund til Mund. Naturligvis skal man ikke tælle Leddene paa tværs, for jeg tror heller ikke, at Arild Huitfeldt har haft Rede paa sine 128 Aar, selvom man den Gang gjorde mere af Anetavler end nu, men en kongelig Afstamning har han nok kendt. Det maa da blive Opgaven for en Genealog at undersøge, om en saadan Overlevering kan forenes med de faktiske Forhold, og det mener jeg, den kan.

Vi har tre Holdepunkter for Valdemar Atterdags Fødsel, først: Hans Farbroder Valdemars Død 1304 i Rostock og: hans egen Optræden 1338 i Pommern, hvor han giver de pommerske Smaastæder Anklam og Greifswalde Stadfastelse paa og Udvidelse af de Friheder i Danmark, hans Forfædre har indrømmet dem. Som opkaldt efter Farbroderen Valdemar, maa han være født efter dennes Død 1304 (en Søster af ham blev gift 1324 og Brødrene Erik og Otto var sikkert ældre end han) og som den der i 1338 udsteder Privilegierne, maa han vel være over 21 Aar, vi faar da c. 1316 som hans Fødselsaar, hvilket ogsaa de fleste Forfattere har, men mig forekommer det sandsynligt, at han har været ældre. Og nu kommer vi til det tredje Holdepunkt: Da Kong Christopher II. 2. Feb. 1323 gør Wismar delagtig i Lübecks, Rostocks og Stralsunds Friheder, og da han 25. Juli 1328 giver Byen Rostock Handelsprivilegier, siger han begge Gange, at det sker med Samtykke («cum consensu») af hans Sønner Erik, Otto og Waldemar¹⁾. Vilde man bruge dette Udtryk om et 3 Aars Barn, og kunde et saadant Samtykke have nogen bindende Virkning? Jeg tror, Valdemar i 1323 maa have været »lovvoksen« (15 Aar) altsaa født c. 1308²⁾. Vi ser her Valdemar Atterdag i sine unge Aar færdes i Pommern, hvor ogsaa den Slægt Thun forekommer, hvis Vaaben Slægtbøgerne tillægger Tovelille. Erik Sjællandsfars Fødselsaar kommer naturligvis til at staa i Forhold til Valdemar Atterdags, det kan tidligst sættes til 1332, hvis Valdemar Atterdag har opkaldt sin førstefødte

¹⁾ Meeklenburgisches Urkundenbuch VII, S. 82 og 596.

²⁾ Jvfr. Skaanske Lov ved Brøndum Nielsen, 3. H., S. 296, Note til Linje 15. Skaanske Lov III, 2: Drengbarn maa ikke sælge Jord, før det er 15 Aar; se ogsaa Jyske Lov II, S. 50: Barn under 15 Aar kan ikke dømmes for Helligbrøde.